

Міністерство освіти і науки України

Національний університет
«Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»

Навчально-науковий інститут фінансів, економіки,
управління та права
Кафедра фінансів, банківського бізнесу та оподаткування

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ПОЛТАВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА
ІМЕНІ ЮРІЯ КОНДРАТЮКА

ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА: ДЕРЖАВА, РЕГІОН, ПІДПРИЄМСТВО

Матеріали X Міжнародної
науково-практичної конференції

13 травня 2026 р.

Полтава
2026

4. Monitoring Living Conditions in Ukraine: Fall 2024 Update. World Bank. 2025. 11 p. URL: <https://thedocs.worldbank.org/en/doc/bf81d702093c4e7ce911cb00603d3fb9-0080012025/original/Listen-to-Ukraine-Update-2025.pdf>.

УДК 004.8:338.24-053.6

*Черв'як Анна Володимирівна¹⁵,
доктор філософії, доцент*

Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»

ВПЛИВ ПРИСКОРЕНОГО ВПРОВАДЖЕННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ НА ЕКОНОМІЧНУ БЕЗПЕКУ МОЛОДІ УКРАЇНИ

В умовах повномасштабної війни проблема економічної безпеки молоді набуває особливої актуальності, оскільки саме молодь найгостріше реагує на структурні деформації ринку праці, нестабільність доходів, вимушену міграцію та обмеження доступу до якісного професійного розвитку. Додатковим фактором трансформації виступає прискорене впровадження штучного інтелекту (ШІ), яке змінює зміст праці, структуру попиту на компетентності та умови входження молодих людей у трудову діяльність.

За даними Організація економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) [1], використання AI компаніями в країнах ОЕСР зросло з 14,2% у 2024 році до 20,2% у 2025 році, що свідчить про високу швидкість технологічних зрушень і посилення вимог до адаптивності працівників. Водночас в Україні, попри поступове зниження безробіття після шоку 2022 року, ринок праці залишається незбалансованим через міграцію, мобілізацію, регіональні диспропорції та дефіцит навичок [2]. У той же час 63% бізнесів у 2024 році повідомляли про труднощі з наймом кваліфікованих працівників. Це означає, що проблема економічної безпеки молоді формується під впливом двох взаємопов'язаних процесів: воєнних викликів та технологічної перебудови ринку праці.

Прискорене впровадження ШІ впливає на економічну безпеку молоді України в умовах війни та спонукає до визначення пріоритетних напрямів reskilling як інструменту зниження ризиків витіснення з ринку праці [3]. У цьому контексті економічну безпеку молоді доцільно розглядати не лише як наявність доходу, а як здатність зберігати стійку зайнятість, адаптуватися до змін попиту на навички та підтримувати конкурентоспроможність у нестабільному економічному середовищі.

Прискорене впровадження AI насамперед впливає на сегменти зайнятості, пов'язані з рутинними, стандартизованими та формалізованими операціями [4]. Йдеться про частину адміністративних функцій, первинну обробку інформації, базові клієнтські сервіси, офісні та комунікаційні завдання, де алгоритмічні рішення дедалі частіше суттєво скорочують участь людини. Саме молодь є вразливою до таких змін, оскільки значна частина її трудових траєкторій починається з entry-level позицій, у яких частка рутинних операцій є вищою, ніж у більш складних кваліфікованих видах праці.

Крім прямого ризику витіснення, AI посилює конкуренцію на ринку праці через зміну вимог до якості людського капіталу. Сучасний роботодавець дедалі більше потребує не лише базової цифрової грамотності, а й умінь працювати з даними, використовувати AI-інструменти, швидко навчатися, критично мислити та поєднувати

¹⁵ Тези підготовлено в межах виконання НДР молодих учених «Інформаційна, економічна та правова безпека молоді в умовах воєнного стану та повоєнного відновлення України», державний реєстраційний номер 0126U000633

hard skills із soft skills. За висновками OECD [5], у професіях із високою експозицією до AI зростає попит не тільки на технічні, а й на управлінські, бізнесові та соціальні навички, що свідчить про підвищення порогу входу навіть для молодих фахівців.

Тор Lead за підтримки Міністерства цифрової трансформації України було проведено дослідження використання ШІ українськими компаніями [6]. У результаті дослідження було встановлено, що понад 93% українських компаній уже інтегрували технології штучного інтелекту у свою діяльність. І лише 1,9% бізнесу не використовують ШІ та не мають намірів впроваджувати його у майбутньому. Найпоширенішим напрямом використання ШІ є аналіз даних, ринку та прогнозування – цей напрям обрали 75,8% респондентів. Водночас найменше сучасні технології застосовуються у сфері безпеки та кіберзахисту, де особливо важливими залишаються питання конфіденційності та захисту даних (рис. 1).

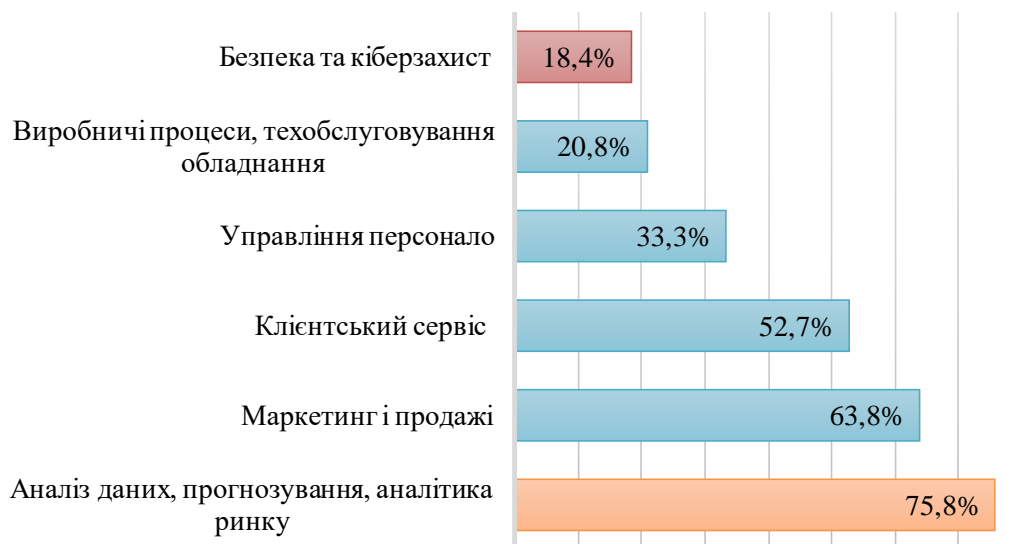

Рис. 1. Найпопулярніші напрями застосування ШІ в українських компаніях
Джерело: складено автором за даними [6]

Для України ці процеси є ще більш чутливими через воєнний контекст. З одного боку, війна скоротила частину робочих місць, поглибила територіальну нерівність і посилила залежність багатьох молодих людей від нестійких форм зайнятості [7]. З іншого боку, вона стимулювала розвиток цифрових рішень, DefenseTech та високотехнологічних напрямів, що підвищує попит на нові компетентності й формує додатковий розрив між молоддю, яка має доступ до сучасного навчання, та тими, хто такого доступу не має [4, 8].

Таким чином, прискорене впровадження штучного інтелекту в умовах війни одночасно створює для молоді нові можливості й посилює економічні ризики. Найбільшою загрозою є витіснення з низькокваліфікованих і рутинних видів зайнятості, тоді як основним способом нейтралізації цієї загрози виступає своєчасне reskilling, спрямоване на розвиток цифрових, аналітичних і адаптивних компетентностей.

Література

1. OECD. AI use by individuals surges across the OECD as adoption by firms continues to expand. URL: <https://www.oecd.org/en/about/news/announcements/2026/01/ai-use-by-individuals-surges-across-the-oecd-as-adoption-by-firms-continues-to-expand.html>.

2. Onyshchenko S., Maslii O., Hlusko A., Yanko A., Cherviak A. Social and economic security: threats and strengthening targets: monograph. Warszawa: E-Sciece space, 2023 p. URL: <http://reposit.nupp.edu.ua/handle/PolNTU/15373>.
3. Ачкасова О., Полянська А., Семенов А. Проблеми соціальної безпеки молоді в Україні в умовах воєнного стану та шляхи їх подолання. *Економіка та суспільство*. 2023 №56. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-56-71>.
4. Маслій О.А., Гайдаш О.С. Систематизація загроз кадровій безпеці підприємств в умовах глобальної нестабільності. *Економіка і регіон*. 2025. № 3(98). С. 233–242. DOI: [https://doi.org/10.26906/EiR.2025.3\(98\).4036](https://doi.org/10.26906/EiR.2025.3(98).4036).
5. OECD Skills Outlook 2025. Building the Skills of the 21st Century for All. URL: https://www.oecd.org/en/publications/oecd-skills-outlook-2025_26163cd3-en.html.
6. Міністерство цифрової трансформації України. Як ШІ змінює роботу українського бізнесу: результати опитування. URL: <https://thedigital.gov.ua/news/business/iak-shi-zminiuye-ukrayinskyy-biznes-rezultaty-opytuvannia>.
7. Буряк А.А., Маслій О.А. Трансформація загроз економічній безпеці та безпеці інформаційного середовища України в умовах повномасштабної війни. *Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво*. 2023. № 3 (129). С. 28–32.
8. PricewaterhouseCoopers. The Fearless Future: 2025 Global AI Jobs Barometer. URL: <https://www.pwc.com/ua/en/survey/2025/ai-impact-on-jobs.html>.

УДК 338.27:314.151.3-054.73]:338.14

Білько Станіслав Сергійович¹⁶,

доктор філософії, старший викладач

Белокінь Дар'я Володимирівна, студентка

Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»

ПРОГНОЗУВАННЯ ДЕМОГРАФІЧНИХ ТА ЕКОНОМІЧНИХ НАСЛІДКІВ МОЛОДІЖНОЇ ЕМІГРАЦІЇ ДЛЯ УКРАЇНИ ДО 2030 РОКУ

Повномасштабне вторгнення РФ в лютому 2022 року породило безпрецедентну кількість ризиків демографічній, соціальній та економічній безпеці України [1]. Утім проблема молодіжної еміграції для України не є новою, ще до 2022 року Україна входила до десятки найбільших постачальників мігрантів у світі, а відтік молодих кваліфікованих кадрів була однією з ключових проблем держави [2, 3]. Однак з початком повномасштабної війни процеси молодіжної еміграції суттєво активізувалися через фактор особистої безпеки. Молодь, яка є не лише двигуном сьогоденної економіки, а й демографічним підґрунтям майбутнього, масово залишає країну і це формує відкладений накопичувальний ефект, найбільші негативні наслідки якого проявляться протягом наступних 5-10 років.

За оцінками ООН, станом на кінець 2024 року за межами України перебувало близько 5,1 млн осіб із статусом біженця, загальні сукупні втрати населення сягнули близько 10 мільйонів осіб [3]. Ще до початку повномасштабного вторгнення в країнах ЄС кількість дозволів на проживання, виданих громадянам України, перевищила 1,57 млн, з яких понад 650 тисяч – у Польщі [5]. За даними соціологічних досліджень, понад половина студентів, опитаних у Вінниці в 2023-2024 роках, висловила бажання виїхати або вже знала конкретну країну призначення [4]. За матеріалами BBC Ukrainska

¹⁶ Тези підготовлено в межах виконання НДР молодих учених «Інформаційна, економічна та правова безпека молоді в умовах воєнного стану та повоєнного відновлення України», державний реєстраційний номер 0126U000633